

DĚDICKÉ PRÁVO

1. POJEM A PŘEDPOKLADY

1.1 DĚDĚNÍ A DĚDICKÉ PRÁVO

Dědické právo v novém občanském zákoníku patří k těm **nejvíce odlišným od předchozího stavu**. Důvodem je zejména snaha o velký respekt k vůli zůstavitele, ať již ji projeví v závěti (testamentu) nebo v dědické smlouvě. To v předchozí právní úpravě chybělo, a bylo se tak možno setkat s názory, že poslední vůli mrtvého není třeba respektovat, protože mrtvý již žádnou vůli nemá.

Smrt člověka je skutečností, kterou označujeme právní událostí se subjektivním právem a povinností, jejichž byla zemřelá osoba za svého života nositelem. Převážná většina práv a povinností smrtí člověka nezaniká, ale přechází na jiné osoby. Přejedchod práv a povinností zemřelého člověka na jiné subjekty se nazývá **děděním**. Dědění je jediným způsobem **přechodu majetku** pro případ smrti, dochází k přechodu majetku zemřelé osoby (zůstavitele) na právní nástupce (dědice), a to již **okamžikem smrti**. Jedná se o majetkové právo absolutní povahy, které působí proti všem. Povinnost ostatních subjektů spočívá v nezasahování do subjektivního dědického práva.

Dědickým právem je nazýván souhrn právním norem upravujících přechod majetkových práv a povinností zemřelé fyzické osoby (zůstavitele) na jiné subjekty na základě dědické posloupnosti. Jde o oprávnění určitého subjektu stát se dědicem po zemřelé osobě. Dědickým právem v subjektivním smyslu rozumíme oprávnění určitého subjektu stát se dědicem po zemřelé fyzické osobě.

Občanský zákoník¹ **definuje** dědické právo jako

„právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní“.

Současný občanský zákoník zachovává stávající koncepci, podle níž **dědické právo vzniká smrtí zůstavitele**, a nevrací se k institutu tzv. ležící pozůstalosti (hereditas iacens) známého u nás před rokem 1950. Podle ní náleží pozůstalost po smrti zůstavitele stále zemřelému do doby, než dědic nabude vlastnické právo k dědictví rozhodnutím soudu.

V občanském zákoníku došlo k citelnému nárůstu počtu paragrafů upravujících dědické právo. Tento stav je dán zejména návratem mnoha tradičních institutů dědického práva, které předchozí právní úprava neznala, patří k nim např. odkaz, dědická smlouva, zřeknutí se dědictví atd. Zdůraznit je třeba, že na rozdíl od ostatních částí NOZ musí úprava dědického práva pamatovat na to, že osoba, ze které práva a povinnosti přecházejí, je již po smrti a nemůže dále věci ovlivnit, např. tak, že by upřesnila nebo vyložila svoji poslední vůli. Proto je úprava dědického práva podrobnější než jiné části nového občanského zákoníku.

Zůstavitelem může být pouze fyzická osoba, jejíž majetek má být v okamžiku její smrti předmětem dědického řízení. Oproti tomu **dědicem** může být nejen osoba fyzická, ale i právnická, vznikla-li do jednoho roku od smrti zůstavitele (§ 1478 NOZ). Inspirací pro

¹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zavedení právnické osoby jako dědice bylo italské dědické právo. Dědicem může být rovněž stát. Za současné právní úpravy na stát majetek pouze přechází. Za dědice je považována osoba, na niž mají po zůstavitelově smrti přejít pozůstalost jako celek nebo podíl na ní, a to bez ohledu na to, z jakého právního titulu se tak stane (zda z dědické smlouvy, ze závěti či ze zákona). Nová koncepce dědického práva posiluje zůstavitelovu volnost při jeho rozhodování o majetku pro případ smrti. Jedním z příkladů je např. rozšíření dědických titulů o **dědickou smlouvu**.

SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Dědické právo je v občanském zákoníku upraveno jako součást **absolutních majetkových práv v části třetí, hlavě III a v ustanoveních § 1475 - § 1720**. Rozsah této právní úpravy (**245 §**) je nesrovnatelný s předchozí úpravou (zákon č. 40/1964 Sb.) kde čítala pouhých **18 §** části sedmé (§ 460 - § 487)

Právní praxe postupně dochází k závěru, že „*dědické právo je v občanském zákoníku jednou z nejhůře napsaných částí*“². Z velké části je opsáno z rakouského AGBG z roku 1811, ale z vynecháním funkčně potřebných ustanovení. Vytýkáno je zejména, že není napsáno bez znalosti procesního práva, tj. bez znalosti praktické realizace procesu nabývání dědictví.

Např. v případě závěti bude záležet, jak přesně bude formulován její obsah, jak bude ustanoven vykonavatel závěti a správce pozůstalosti. Nicméně i tak bude ochrana majetku zůstavitele problematická, když splnění podmínek může trvat i několik let. *Dědická kauza mnohdy nebude vyřešená mnoho let, protože zůstavitel v závěti vymyslel obtížné a časově náročně splnitelné podmínky.*

Největší novinkou dědického práva je odpovědnost dědiců za dluhy nejen v rozsahu zděděného majetku, ale i celým svým vlastním majetkem. To je sice možno řešit námitkou soupisu pozůstalosti. Pokud však nebyla vznesena a později se ukáže, že zůstavitelův dluh vysoce překročil jeho aktiva, nese dědic – nabyvatel odpovědnost za veškeré dluhy. Takže po odpočtu aktiv uhradí přesahující dluhy ze svého majetku.

1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ DĚDICKÉHO PRÁVA

Římské právo položilo základ současnému dědickému právu. V těchto dobách nalezneme svědectví o existenci zákonné a testamentární posloupnosti. Zpočátku převažovala posloupnost zákonná, vedle které se postupně vyvíjela posloupnost testamentární. Zákon 12 desek vzájemný vztah obou posloupností upravil. Postupně bylo dědění ze zákona upozaděno a nastupovalo až v případech, kdy zůstavitel zemřel bez zanechání testamentu.

České středověké právo netvořilo jednolitý právní celek, bylo ovlivňováno právním partikularismem, který byl způsobený personalitou práv. Jednotlivé skupiny se řídily vlastním právem, což zapříčinilo existenci několika autonomních práv. Z jednotlivých partikulárních práv bylo nejdůležitější právo zemské a právo městské, které se posléze staly základem při unifikaci práva.

Rozvoji dědického práva bránilo ve středověku v první řadě **odúmrtí právo panovníka**. Panovník si vyhrazoval právo k majetkům zemřelého, který nezanechal potomky, ale také

---

² Roman Fiala, místopředseda NS, „Dědictví teď může lidi připravit o vše“ Právo 5.4.2014, str. 19

pokud potomky měl, ale nárok na jejich majetek nebyl panovníkem uznáván. Další brzdou rozvoje byl institut **nedílu**, což byla reakce na odúmrtní právo panovníka. Nedíl byl široce rozšířený institut užívaný institut v právu městském a zemském. **Nedíl představoval majetkové společenství, jehož účastníci byli mezi sebou navzájem příbuznými. Šlo o formu spoluvlastnictví s ideálními podíly, individuálně neurčenými, kdy členové nedílu svým podílem samostatně nedisponovali a nemohli se původně ani oddělit.** Uvnitř nedílu se nedědilo, v případě úmrtí některého člena nedílu se ideální podíl ostatních pouze zvětšil. To platilo až do vymření posledního člena nedílu, teprve pak mohl panovník uplatnit své odúmrtní právo.“ Postupným uvolňováním nedílných svazků, jakož i zrušením odúmrtního práva panovníka, začínají do práva pronikat zásady dědického práva.

Na svou dobu celistvá a podrobná úprava dědění byla obsažena v městském právu. Pod silným vlivem práva římského se zde upevnila přesná pravidla dědění. Existovala závěť (nebo-li kšaft), i pravidla intestátní posloupnosti. Pro měšťany platila obecně testovací svoboda; pro případ, že zůstavitel zemřel bez kšaftu, nastupovala intestátní posloupnost. Tyto zásady ovládaly městské právo i v následujících staletích, až do přijetí ABGB.

Výrazným posunem civilního práva bylo vydání rakouského ABGB z roku 1811, který platil na území České republiky od 1. 1. 1812 do 31. 12. 1950. Významným způsobem formoval dědické právo a základní dědické instituty. **ABGB rozlišoval tři dědické tituly. Jednalo se o tzv. dědickou smlouvu, závěť a zákon.**

Dědická smlouva byla nejsilnějším dědickým titulem. Mohla být uzavřena pouze mezi manžely, případně snoubenci s odkládací podmínkou uzavření manželství. Druhým nejsilnějším titulem byla závěť, pokud v ní byl posledním pořízením ustanoven dědic. Jestliže poslední pořízení obsahovalo jiné opatření, jednalo se o dovětek, tzv. kodicil. Zákon byl titulem s nejmenší právní silou. „Uplatnil se až tehdy, nedědilo-li se podle předchozích dvou titulů.“ Zákon zavedl 4 dědické třídy, ve kterých byli dědici zařazeni podle příbuzenské blízkosti k zůstaviteli. ABGB upravoval celou řadu dalších institutů, které se znovu zavádějí do NOZ, např. privilegované závěti, svěřenecké nástupnictví, odkaz, podmínky v závěti.

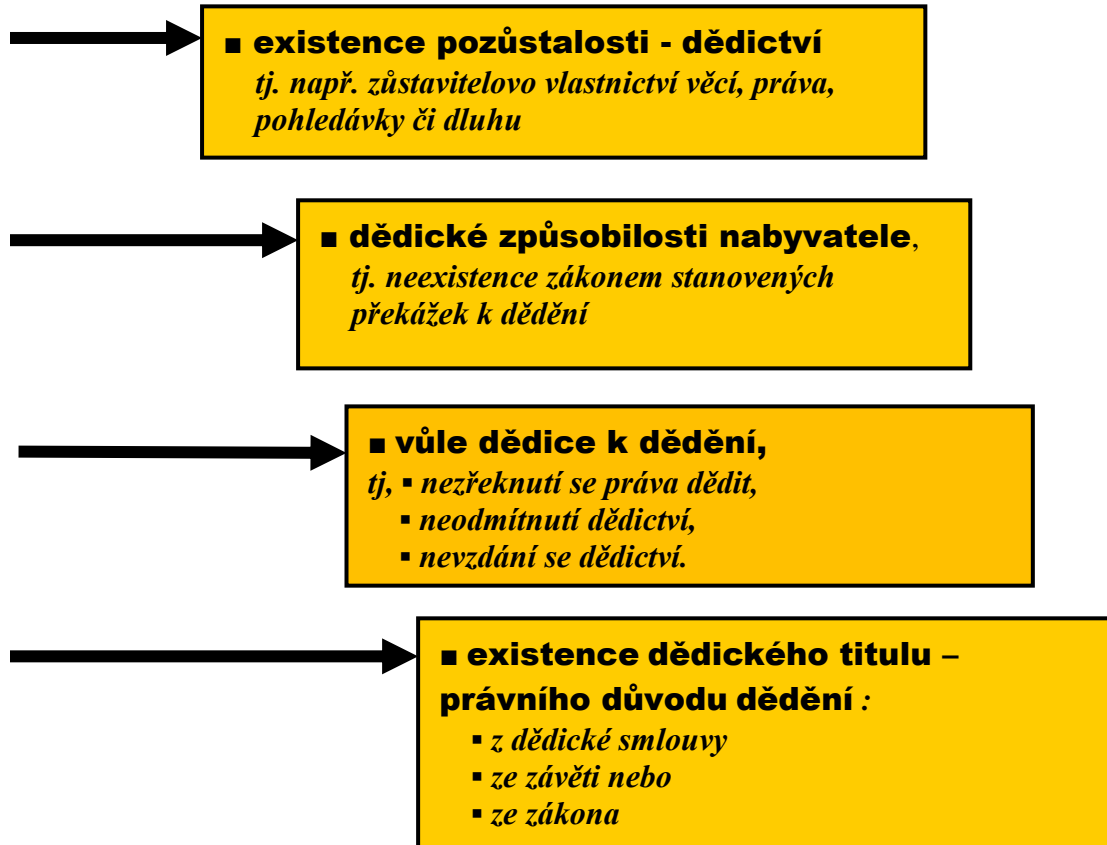
1.3 PŘEDPOKLADY DĚDĚNÍ

Předpoklady dědění jsou

- smrt fyzické osoby - zůstavitele,
- existence pozůstalosti,
- způsobilý dědic (způsobilí dědicové),
- vůle dědice k dědění
- právní důvod dědění – dědický titul.

Předpokladem pro vznik dědického práva určitého dědice je :

- **smrt fyzické osoby – zůstavitele** (dědický nápad)
prokázána veřejnou listinou
  - *úmrtním listem nebo*
  - *soudním prohlášením za mrtvého (domněnka smrti)*
po prohlášení za nezvěstného (5let) nebo bez (7 let)

1.3.1 SMRT FYZICKÉ OSOBY

Smrt fyzické osoby musí být prokázána předepsaným způsobem, tj. úmrtním listem nebo soudním rozhodnutím o prohlášení osoby za mrtvou (veřejnou listinou). Důkaz smrti je upraven ve znění § 26 - 28 občanského zákoníku, nezvěstnost je upravena v ustanovení § 66 - § 70, domněnka smrti ve znění §71 - §76.

1.3.2 POZŮSTALOST A DĚDICTVÍ

Předmětem dědění je **pozůstalost**. Ve vztahu k dědici je pozůstalost dědictvím. Tvoří ji celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Do pozůstalosti tedy nespádají práva a povinnosti vázaná výlučně na osobu zůstavitele, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci. Důsledkem toho přejdou do pozůstalosti např. i zůstavitelova práva na bolestné, na satisfakci v penězích apod., byla-li za jeho života uznána

nebo zažalována. **Pozůstalost je tedy širším pojmem než pojem dědictví. Dědictvím se rozumí ta část z pozůstalosti, která skutečně přejde na zůstavitelovy dědice.**

■ pozůstalost

jmění, které zůstavitel zanechal a je předmětem dědění.

Do pozůstalosti mohou počítat práva a povinnosti vázaná na osobu zůstavitele, pokud byly jako dluh nebo jako práva uplatněny u orgánu veřejné moci.

■ dědictví

konkrétní majetek, který případně nabyvateli, a o který se jeho dosavadní majetková sféra děděním zvětší

1.3.3 DLUHY JAKO PŘEDMĚT DĚDICTVÍ A SOUPIS POZŮSTALOSTI

Podle předchozí právní úpravy měl dědic povinnost hradit zůstavitelovy dluhy pouze do výše nabytého dědictví. Občanský zákoník je **vstřícný vůči věřitelům zůstavitelů a již méně výhodný pro samotné dědice.** Od roku 2014 totiž přechází na dědice veškeré dluhy zemřelého (bez ohledu na hodnotu aktiv dědictví) a věřitelé se vůči nim budou moci splnění dluhů domáhat. Pokud by zděděný majetek na jejich úhradu nestačil, budou muset dědicové doplatit dluhy za zemřelého ze svého osobního majetku.

Dědici však mají ze zákona tyto „ochranné“ možnosti :

- vyhradit si **soupis pozůstalosti**, tj, určit čistou hodnotu majetku v době smrti zůstavitele. V takovém případě budou dědici hradit dluhy zůstavitele **jen do výše ceny nabytého dědictví. Jejich vlastní majetek dotčen nebude.** Pokud však dědic vědomě některé věci do soupisu neuvede a věřitel prokáže jejich existenci, přestane pro dědice platit ochrana a bude muset dluhy v plné výši zaplatit.
- **odmítnut dědictví.**

Vyhotovení soupisu pozůstalosti

Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je **do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl.**

Soupis pozůstalosti je možno *pořídít* :

- nejčastěji jeho vyhotovením **notářem**,
- může být **nahrazen seznamem pozůstalostního majetku**, který sepíše správce pozůstalosti a potvrdí jej všichni dědici,
- v jednoduchých případech může **soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku.**

Kdo si nevyhradil soupis pozůstalosti, nebo prohlásil, že právo výhrady soupisu neuplatňuje, nemůže si soupis vyhradit dodatečně

Příklad:

Syn zdědil po svém otci auto a vybavení domácnosti v hodnotě 500 000,- Kč. Současně také zdědil dluhy ve výši 700 000,- Kč. Podle předchozí právní úpravy by na něho přešly pouze dluhy v hodnotě do 500 000,- Kč (tedy takové, které měl šanci zaplatit z dědictví). Podle NOZ by v případě, že si nevyhradí soupis pozůstalosti, nebo soupis nebude odpovídat skutečnosti, bude muset splatit dluhy v plné výši.

VZOR – PŘIHLÁŠKA POHLEDÁVKY DO DĚDICTVÍ

Okresnímu soudu

V .....

**Věc: dědické řízení po zůstaviteli p. Emilu ..... –
- přihláška pohledávky do dědického řízení**

U zdejšího soudu je vedeno dědické řízení po zůstaviteli p. Emilu.....i zemřelém ....., naposledy bytem .....

Zůstavitel byl vlastníkem bytové jednotky se spoluvlastnickým podílem ve Společenství vlastníků bytových jednotek domu čp. .../24 v ..... ve výši 7,41%.

Podle pravidel hospodaření vlastníků bytových jednotek domu čp. ---/24 v ..... byl jeho příspěvek na výdaje spojené se správou, údržbou a opravami stanoven a schválen ve výši 482,- Kč měsíčně. Po smrti zůstavitele byl příspěvek hrazen dědičkou paní Věrou .....do měsíce června 2004. Od července .....nebylo k dnešnímu dni na příspěvcích zapláceno ničeho. Do konce měsíce května ..... činí dluh na příspěvku 5 302,- Kč (11 měsíců x 482,- Kč).

Na základě výše uvedeného si dovoluujeme uplatnit pohledávku k vypořádání v rámci dědického řízení po zůstaviteli a to vč. budoucích nákladů.

V Karviné dne .....

Společenství vlastníků
bytových jednotek čp. .../24

Přílohy:

- plná moc
- výpis z obch. rejstříku
- výpis z notářského zápisu

zastoupené

1.3.3 DĚDICKÁ ZPŮSOBILOST

Komu náleží dědické právo, je dědic. **Dědici** mohou být určeni

- dědickou smlouvou,
- ze zákona,
- ze závěti zůstavitele,
- popřípadě kombinací těchto skutečností.

Dědická nezpůsobilost absolutní a relativní

Absolutně dědický nezpůsobilým se podle současné právní teorii považuje ten, kdo v době úmrtí zůstavitele neměl právní subjektivitu, tedy nebyl subjektem práv a povinností. Dědit tak může **jen ten, kdo zůstavitele, byť jen o pár minut, přežil**. Uvedené se samozřejmě vztahuje pouze na osoby fyzické. Právní subjektivita právnických osob soukromého práva vzniká zpravidla zápisem do veřejného rejstříku či registrací u orgánu veřejné moci. V případě právnických osob veřejného práva je to právním předpisem.

Relativně dědický nezpůsobilou je osoba, chová-li se vůči zůstaviteli a osobám, které jsou k zůstaviteli v nejbližším vztahu, **způsobem, který zasluhuje morální odsouzení**. Uvedené pak zpravidla bývá překážkou pro nabytí dědictví.

Předpokladem nabytí dědictví dědicem tak je, že zde není **zákonem stanovených překážek k dědění**. Mimo výše uvedených jsou ze zákona takovými překážkami i **dědická nezpůsobilost a vydědění**.

Dědická nezpůsobilost

Dědická nezpůsobilost vychází z dosavadní právní úpravy, kterou doplňuje Na základě zákona nedědí, ten jehož dědická způsobilost zanikla zákonem stanoveným způsobem. Důvody dědické nezpůsobilosti rozděluje zákon do dvou skupin.

Z dědického práva je tak jednak vyloučen **každý potencionální dědic**, který se dopustil:

- **činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu** (takový trestný čin musí být spáchán ještě za života zůstavitele) **nebo**
- **zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil (ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul**

Za zavrženíhodné jednání lze považovat pouze jednání úmyslné. Bude sem patřit nejen jednání směřující proti závěti (zatajení, zničení apod.), ale i jiné jednání směřující proti svobodě zůstavitele projevit svou vůli, např. donucení k sepsání závěti, bránění v pořízení závěti apod.

Dále zákon konkretizuje vyloučeného dědice tak, že nedědí v případě dědění ze zákona

- manžel, který se dopustil vůči zůstaviteli činu naplňujícího znaky domácího násilí,

- rodič, který byl zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji zneužíval nebo její výkon zanedbával.

Vydědění

Dědické právo řeší i případy kdy potomek – nepominutelný dědic (vlastní děti a pokud ti nedědí, pak jejich potomci) nevede řádný život nebo se nechová tak, jak by měl.

Vyděděním rozumí jednostranné právní jednání, kterým zůstavitel na základě zákonným způsobem projevené vůle (prohlášením) vyloučí z dědictví nabyvatele, kterému by ze zákona dědictví nebo jeho část náleželo (potomek tedy na základě takového právního úkonu nemá dostat žádný dědický podíl ze zůstavitelem zanechaného majetku, popř. má dostat méně, než by mu náleželo). K vyděděnému potomku se v rozsahu jeho vydědění při rozdělování pozůstalosti nepřihlíží.

Důvody, pro které může zůstavitel potomka vydědit, uvádí nový občanský zákoník v podobném rozsahu, jako to činil předchozí zákoník. Z jiných důvodů není vydědění možné – nelze si jiné sjednat ani je rozšiřovat.

Přestože jsou důvody vydědění zachovány v podstatě shodně s právní úpravou dosavadní, lze vysledovat určité posuny.

- **Prvním důvodem je, že *potomek neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nouzi.***

▫ **Potřebnost pomoci** se posuzuje s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu, zejména ke stupni neschopnosti zůstavitele ve stáří nebo nemoci pomoci si sám, k zaopatření zůstavitele jinými osobami (např. manželkou či dalšími potomky) nebo příslušnými zařízeními a institucemi (jako jsou zdravotnická zařízení, domovy seniorů, pečovatelská služba apod.) Když je člověk nemohoucí a nemá-li nikoho kolem sebe, je jeho potřeba pomoci jistě naléhavější, než člověka, který obývá dům s pečovatelskou službou, a kterému mohou aktuálně pomoci lépe jiní.

▫ **Stavem nouze** je nejen stáří či nemoc, ale též situace způsobené živelní pohromou, úrazem, protiprávním činem jiného apod.

- **Druhý důvod je zákoníkem formulován tak, že *potomek o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevoval měl.***

Zde je často v praxi velmi komplikované určit, kdy je tento důvod naplněn, neboť život každého člověka je rozdílný – představy o četnosti a způsobu projevů vzájemné náklonnosti mohou být značně rozdílné podle početnosti členů rodiny, jejich sociálních poměrů, náboženského založení apod. Naplnění tohoto důvodu vydědění přichází v úvahu jen tam, kde zůstavitel o blízký příbuzenský vztah s potomkem sám opravdu stojí, kde se ho nezájem potomka osobně citově dotýká a kde mu tento stav vadí. Jestliže potomek o zůstavitele neprojevoval zájem proto, že ani zůstavitel neprojevoval zájem o potomka, nelze bez dalšího objasňování konkrétních okolností jejich vztahu dospět k závěru, že by neprojevoval takového zájmu ze strany potomka bylo důvodem k vydědění. Tento důvod je dnes často zneužíván ze strany rozvedených rodičů, kteří sami o své dítě zájem neprojevovali.

- **Třetí důvod** spočívá v *odsouzení potomka pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze.*

Tento důvod doznal největší změny. Již nezáleží na tom, zda byl trestný čin spáchan úmyslně nebo z nedbalosti, nebo jaký trest byl pachateli uložen. Naplnění podmínek tohoto důvodu vydědění lze bezpečně prokázat pravomocným rozsudkem o vině a trestu vyděděného potomka, resp. jeho kopií. Není přitom podstatné, jak dlouhou dobu potomek ve výkonu trestu odnětí svobody skutečně strávil, zda byl event. následně podmínečně propuštěn (tzv. za dobré chování) či amnestován nebo mu byla udělena milost prezidentem republiky. Rozhodující je, že výrokem o vině byl potomek odsouzen za spáchání trestného činu. Projevuje se zde určitý morální rozměr, když se v rovině dědického práva trestají pouze trestné činy, které jsou morálně odsouzení hodné pro svoji zvrhlost. Lze uvést chladnokrevnou loupež nebo vraždu, znásilnění nebo utýrání zůstavitelova domácího mazlíčka.

- **Čtvrtým důvodem** je, že *potomek vede trvale nezřízený život.*

Jistě se jednalo a jedná o nejproblematictější důvod vydědění, a to pro jeho poměrně nejasné vymezení. Každý si pod „trvalým vedením nezřízeného života“ zajisté představí něco jiného. *Nezřízeným životem* zřejmě budou různé kombinace negativních jevů (rysů) v životním stylu potomka, např. závislost na alkoholu či jiných návykových látkách, gamblerství; vyhýbání se práci a jiné poctivé výdělečné činnosti, získávání prostředků nečestným (nebo chcete-li: nedůstojným) způsobem, kupř. žebráním; opakované páchaní drobné trestné činnosti, za kterou nebude potomek odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu nejméně jednoho roku; nestaráni se o svou rodinu, nepečování o dítě, neplacení výživného apod. Tyto negativní jevy v životním stylu potomka musejí mít *trvalejší ráz*, dle intenzity a závažnosti musejí trvat spíše léta než měsíce.

- Významnou změnou je zavedení **nového důvodu** vydědění, jímž je *takové zadlužení nepominutelného dědice nebo jeho marnotratné počínání vyvolávající obavu, že účel dědění – tedy zachování hodnot do budoucna – v takovém případě nebude naplněn.* Na rozdíl od předchozích důvodů vydědění však tento nelze rozšířit na potomky vyděděného.

Ze zákona vyplývá, že **není zapotřebí uvádět v listině o vydědění (prohlášení) důvod vydědění.** Ten je většinou jak zůstaviteli, tak potomkovi dobře znám, a není nutné ho zveřejňovat. **Podle nové právní úpravy neuvedení důvodu v listině o vydědění nepůsobí její neplatnost listiny o vydědění, když nemusí být uveden.**

DĚDICKÁ NEZPŮSOBILOST § 1481 - § 1483

■ Z dědického práva je vyloučen, kdo se dopustil:

- *činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu nebo*
- *zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že*
  - *zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl,*
  - *projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo*

■ Ze zákonných důvodů lze **nepominutelné dědice** vyděděním z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může, prohlášením pořízeným způsobem jakým se pořizuje nebo ruší závěť, vydědit nepominutelného dědice i dědice nikoli nepominutelného, který :

- *mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi,*
- *o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl,*
- *byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze,*
- *vede trvale nezřízený život.*

Nevysloví-li zůstavitel důvod vydědění, má nepominutelný dědic právo na povinný díl, ledaže se proti němu prokáže zákonný důvod vydědění.

■ *Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je nezpůsobilý dědit, a proto je z dědického práva vyloučen.*

■ *Přežije-li vyděděný potomek zůstavitele, nedědí ani potomci vyděděného potomka, ledaže zůstavitel projeví jinou vůli. Nedožije-li se vyděděný potomek smrti zůstavitele, pak jeho potomci dědí vyjma těch, kteří jsou samostatně vyloučeni z práva dědického.*

■ *Zůstavitel může vydědit i nepominutelného dědice, který je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že tu je obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl. Učinit to však může jen tak, že tento jeho povinný díl zůstává dětem tohoto nepominutelného dědice, popřípadě, není-li jich, jejich potomkům.*

Níže uvedeného dne se dostavil do zdejší advokátní kanceláře dle svého prohlášení k právním úkonům způsobilý: -----

pan Štefan ....., nar. ...., bytem -----

aby na základě ustanovení §1646 odst. 1, písm. a), písm. b), občanského zákoníku a podle jeho svobodně projevené vůle byla sepsána tato: -----

----- **listina o vydědění** .-----

Já, podepsaný **Štefan** ....., nar. ...., bytem ....., činím pro případ své smrti po zralé úvaze a při plném vědomí tuto **listinu o vydědění**: ---

Vyděduji svou dceru **Věru** ....., roz. ...., nar. ...., bytem -----

Jako důvody vydědění uvádím: Dcera, ani její rodina, se mnou již více jak 25 let nestýká, přestože oba bydlíme ve stejném městě. V důsledku jejího zákazu se se mnou, tj. svým dědečkem, nestýkají ani její děti. Pokud jsem jim chtěl poskytnout dárky, dcera mi vzkázala, že je mám zaslat poštou. Při náhodných setkáních na místech veřejně přístupných si mě nevšímá a nezdraví mě.

Po dobu mých nemocí, ani v jiné době, mě nikdy nenavštívila, neprojevovala a neprojevuje o mne zájem, který by jako dcera projevovat měla. -----

Stanovuji současně, aby se důsledky vydědění vztahovaly i na potomky tímto vyděděné dcery a na veškerý můj majetek, který mám nyní nebo v budoucnu přejde do mého vlastnictví, či spoluvlastnictví a bude tak předmětem dědictví. -----

Tato listina o vydědění se vydává ve trojím vyhotovení a tyto jsou podle vůle Štefana ..... uloženy takto:

1x Štefan .....

1x Olga .....

1x sepisující

V ..... dne

Štefan .....

Potvrzujeme svým podpisem, že pan Štefan ..... před námi současně přítomnými svědky výše uvedenou listinu o vydědění dnes vlastní rukou podepsal a výslovně projevil, že listina obsahuje jeho vůli.

V ..... dne .....

.....

.....

Níže uvedeného dne se dostavila do zdejší advokátní kanceláře dle svého prohlášení k právním úkonům způsobilá: -----

paní Olga ....., roz. ...., nar. ...., -----
bytem ....., -----

aby na základě ustanovení § 1646 odst. 1, písm. a), písm. b), občanského zákoníku a podle její svobodně projevené vůle byla sepsána tato: -----

----- **listina o vydědění** .-----

Já, podepsaná **Olga** ..... nar. .... bytem ....., činím pro případ své smrti po zralé úvaze a při plném vědomí tuto **listinu o vydědění**: -----

Vyděduji svého syna **Petra**.....nar. ...., bytem mi neznámým.

Jako důvody vydědění uvádím: Syn po dobu nejméně 12 let řádně nepracuje. Za tuto dobu mě pouze dvakrát navštívil, přičemž doba návštěvy činila vždy pouze několik minut. Zhruba v roce 1986 se bez mého vědomí a souhlasu nastěhoval s rodinou na delší dobu do bytu, který užíváme s manželem a odmítal akceptovat výzvy manžela k vystěhování, přičemž s rodinou požívali naše potraviny, el. energii a vybavení bytu. Na úhradu tohoto ničeho nepřispíval. Po dobu mé hospitalizace v nemocnici ze závažných zdravotních důvodů mne nenavštívil, o můj zdravotní stav se nezajímal, neposkytl a neposkytuje mi v nemoci ani ve stáří potřebnou pomoc.

V minulosti ani v současné době neprojevuje o mou osobu nebo mou rodinu žádný zájem, který by jako syn projevovat měl. Mám za to, že požívá ve větší míře alkoholické nápoje. -----

Stanovuji současně, aby se důsledky vydědění vztahovaly i na potomky tímto vyděděného syna a na veškerý můj majetek, který mám nyní nebo v budoucnu přejde do mého vlastnictví, či spoluvlastnictví a bude tak předmětem dědictví. -----

Tato listina o vydědění se vydává ve trojím vyhotovení a tyto jsou podle vůle Olgy ..... uloženy takto:

V .....dne .....

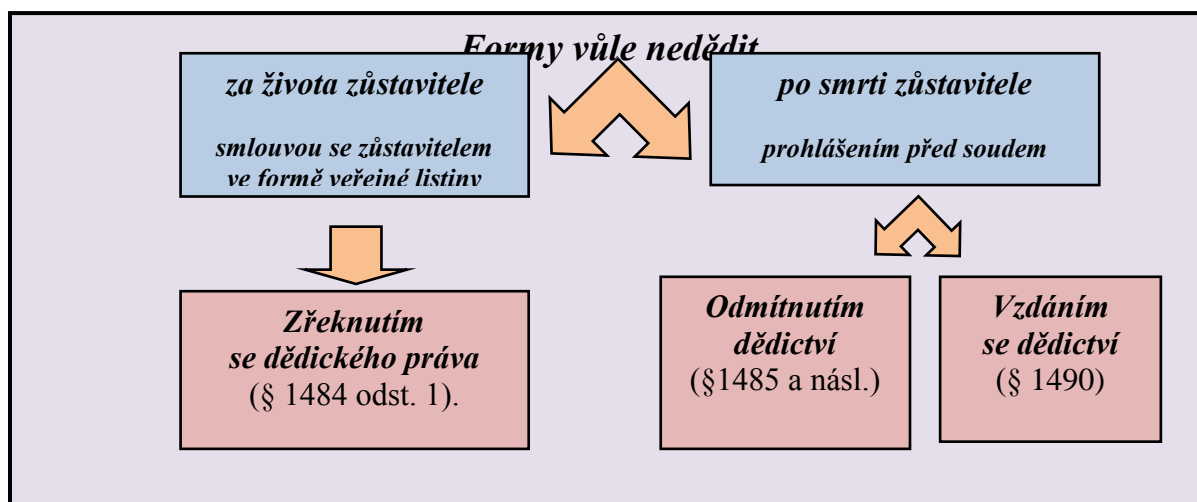
Olga .....

Potvrzujeme svým podpisem, že paní Olga ..... před námi současně přítomnými svědky výše uvedenou listinu o vydědění dnes vlastní rukou podepsala a výslovně projevila, že listina obsahuje její vůli.

V .....dne .....

1.2.4 VŮLE DĚDICE DĚDIT

Občanský zákoník respektuje vůli potencionálního dědice nedědit. Učinit tak může jednak ještě za života zůstavitele formou **zřeknutí se dědického práva** a jednak až po jeho smrti ve formě **odmítnutí nebo vzdání se dědictví**.

Zřeknutí se dědictvého práva

Předchozí občanský zákoník možnost zřeknutí se dědictvého práva nepřipouštěl. Dědic musel po zůstavitelově smrti dědictví buď přijmout, nebo odmítnout. Nově se bude moci potencioální dědic zříci svého podílu ještě před smrtí zůstavitele tak, že s ním o tom uzavře **smlouvu**. Pro smlouvu o zřeknutí se dědictvého práva se vyžaduje forma **veřejné listiny**.

Není-li ve smlouvě výslovně uvedeno jinak, platí zřeknutí i proti **potomkům dědice**. Zříci se dědictvého práva je možné jako celku, nebo se může zůstavitelův potomek zříci pouze práva na povinný díl. Pokud se zřekne pouze práva na povinný díl, může ještě dědit na základě dědictvé posloupnosti.

Je nutno upozornit, že zřeknutí se dědictvého práva není darováním ani jiným majetkovým převodem, a proto se nemohou věřitelé dovolávat presumptivního dědice neúčinnosti právního jednání cestou odpůrčího práva. Dědictvého práva se lze ovšem zříci i za odbytné, úplatu nebo jiné protiplnění, proti čemuž popřípadě již odporovat lze podle obecných ustanovení. Pro smlouvu o zřeknutí se dědictvého práva se vyžaduje **forma veřejné listiny**.

Zřeknutí se dědictvého práva se jeví jako praktické v případě, když někoho z případných dědiců obdaruje zůstavitel ještě za života a povede k vypořádání případných dědictvých sporů již za zůstavitelova života.

Příklad: Jan má syny, Jiřího a Tomáše. Tomášovi daroval dům ještě za svého života. Protože Jiřímu nic nedal, chtěl by Jan, aby po jeho smrti dostal veškerý zbývající majetek. Situaci vyřeší tak, že s Tomášem uzavře smlouvu o zřeknutí se dědictví,

Odmítnutí dědictví

Dědic může po smrti zůstavitele dědictví jak přijmout, tak odmítnout. Dědictví se odmítá **výslovným prohlášením vůči soudu**. Odmítnout dědictví nelze ve prospěch jiné konkrétní osoby jako je tomu u vzdání se dědictví. Prohlášení o odmítnutí dědictví může dědic učinit jen **do jednoho měsíce ode dne, kdy byl soudem o právu dědictví odmítnout a o následcích odmítnutí vyrozuměn**. Dědici, který má jediné bydliště v zahraničí, se prodlužuje lhůta **z jednoho měsíce na tři**.

Odmítne-li dědic dědictví, hledí se na něho, jako by dědictví nikdy nenabyl. Pak nebude mít ani povinnost hradit zůstavitelovy dluhy. Odmítnout dědictví lze i prostřednictvím zmocněnce. Odmítne-li dědic dědictví pod podmínkou, s výhradou nebo jen zčásti, je odmítnutí dědictví neplatné. K odmítnutí dědictví se nepřihlíží, dal-li dědic již svým počínáním najevo, že chce dědictví přijmout. Nepřihlíží se ani k projevu vůle, kterým dědic odvolá své prohlášení, že dědictví odmítá, nebo neodmítá, anebo že dědictví přijímá.

Vzdání se dědictví

Dědic, který dědictví neodmítl, se jej může **před soudem** v řízení o dědictví vzdát **ve prospěch jiného dědice**. Vzdá-li se dědictví nepominutelný dědic, vzdává se tím také práva na povinný díl s účinností i pro své potomky. Jestliže se vzdá dědictví ten, který byl obtížen příkazem, nařízením odkazu nebo jiným opatřením, nezbavuje se tím povinnosti splnit.

Příklad: *Otec odkáže jednomu ze synů chalupu, ten však bydlí v zahraničí a nemá o ni zájem, proto se dědictví vzdá ve prospěch svého bratra.*

2. DĚDICKÝ TITUL - PRAVNÍ DŮVOD DĚDĚNÍ

Pokud v předchozím pojednání byl proveden rozbor důvodů vyloučení z dědictví je možno ve výkladu dále přistoupit k právním důvodům dědění, tj. k titulům dědění. V nové úpravě občanského zákoníku došlo s rozšířením dědických titulů o dědickou smlouvu, která je koncipována v úpravě obvyklé v kontinentální Evropě. Co do právní síly je dědická smlouva

nejsilnější dědický titul. Zbylé dva dědické tituly zůstávají zachovány, ale dochází k posílení poslední vůle zůstavitele, a proto je závěť více preferována před děděním ze zákona, k němuž by mělo dojít pouze ve výjimečných případech.

Nově občanský zákoník rozlišuje :

2.1 DĚDICKÁ SMLOUVA (§ 1582 a násl.)

Dědickou smlouvu, která je co do právní síly nejsilnějším dědickým titulem, naše právo znalo do roku 1950, kdy byla z občanského zákoníku vyloučena. Její postavení mezi ostatními dědickými tituly je dáno tím, že má přednost před zákonnými dědickými posloupnostmi a oproti závěti ji zůstavitel nemůže jednostranně zrušit. **Touto smlouvou povolává zůstavitel druhou smluvní stranu nebo někoho jiného za dědice a druhá strana to přijímá.** Smlouvou lze povolat jak dědice, tak odkazovníka a může v ní být uveden i závazek dědice, že dědictví neodmítne. Kdo chce uzavřít dědickou smlouvu, musí mít

- *pořizovací způsobilost,*
- *způsobilost smluvně se zavázat.*

Z toho vyplývá, že dědickou smlouvu **může uzavřít zletilý zůstavitel**, který je **plně svéprávný** a pokud je zůstavitel ve svéprávnosti omezen, může dědickou smlouvu uzavřít a závazek z ní změnit **se souhlasem opatrovníka.**

Došlo-li pak k omezení svéprávnosti omezen pro

➤ *chorobnou závislost na požívání alkoholu, užívání psychotropních látek nebo podobných přípravků či jedů nebo*

➤ *chorobnou závislost na hráčské vášni představující závažnou duševní poruchu,*

může pořídit dědickou smlouvou jen o majetku, o němž je způsobilý pořídit závěti. Z tohoto majetku se počítá čtvrtina vyhrazená pořízení podle jeho zvlášť projevené vůle.

Obecné podmínky dědické smlouvy

- Musí být uzavřena ve formě **veřejné listiny**. Nebude-li sepsána ve formě veřejné listiny, bude se na ni nahlížet jako na závěť.
- **Nelze ji jednostranně zrušit**, což dává předpokládaným dědicům vyšší jistotu, že se skutečně jednou stanou vlastníky. Nicméně dědická smlouva nijak *neomezuje zůstavitele v nakládání s majetkem za jeho života*.
- **Nelze ji porýdit o celé pozůstalosti**. **Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná**, aby o ní zůstavitel mohl porýdit podle své zvlášť projevené vůle. Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit závětí.

Dědická smlouva mezi manžely

Uzavřením dědické smlouvy mezi manželi se tito vzájemně nebo jednostranně mohou povolat za dědice či odkazovníka.

☑ Na platnost takové dědické smlouvy **nebude mít žádný vliv ani případný rozvod manželství**.

☑ Ustanovení týkající se dědické smlouvy jsou v případě manželů ve většině dispositivní povahy, a proto si mohou manželé **dohodnout i opak**.

☑ I přes uvedené může **rozvedený manžel ovšem požádat soud, aby smlouvu zrušil**. Soud ale návrhu **nevyhoví**, je-li žaloba směřována proti tomu, kdo nezapřičinil rozvrat manželství a s rozvodem nesouhlasil.

V úvahu připadá, že by takovouto smlouvu uzavřeli i snoubenci, pak by ale její účinnost nastala až samotným **vznikem manželství**.

2.2 DĚDĚNÍ ZE ZÁVĚTI

Předpokladem **dědění ze závěti** je platná závěť. V ní může zůstavitel odchýlně od zákonné posloupnosti stanovit osobu či osoby (fyzickou osobu, právnickou osobu či stát), které mají být jeho dědicem a určit jejich dědický podíl. V závěti lze zříditi rovněž nadaci.

2.2.1 ZÁVĚŤ

Závěť má tak jako celá řada jiných právních institutů své kořeny již v právu římském. Tam se testamentární dědická posloupnost rozvinula velmi záhy vedle posloupnosti intestátní (zákonné), a to již v době před vydáním Zákona 12 desek³. I v právu římském měla zásadně přednost zůstavitelova vůle před děděním podle zákona; předpokladem pro dědění podle zákona byla smrt zůstavitele, který zemřel intestatus, tj. bez zanechání platného testamentu.

Závěť (poslední vůle, poslední porýzení, testament) občanský zákoník řadí mezi **porýzení pro případ smrti**. Pojmenování poslední vůle vystihuje skutečnost, že jde o právní úkon fyzické osoby, který se uplatní až po její smrti jinak než stanoví zákon. Právně se jedná o jednostranný a odvolatelný projev vůle fyzické osoby (právní jednání), kterým tato osoba jako zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na

---

³ Zákon 12 desek (Lex duodecim tabularum) byla nejstarší římská kodifikace obyčejového práva z období poloviny 5. století př. n. l.

pozůstalosti, případně i odkaz. Co do právní síly má závěť přednost před děděním ze zákona. Jestliže zůstavitel sepíše platnou závěť a pořídí v ní o celém svém majetku, nedojde k dědění ze zákona. Pokud však zůstavitel zemře bez zanechání platné závěti, přicházejí na řadu dědicové ze zákona. Může nastat i situace, kdy zůstavitel pořídí závěti pouze o části svého majetku a v takovémto případě dojde z části k dědění podle závěti a zčásti k dědění podle zákona.

2.2.2 FORMY ZÁVĚTI

FORMY ZÁVĚTI

Pořízenou soukromou listinou

HOLLOGRAFICKÁ

závěť vlastnoručně psaná a podepsaná zůstavitelem - nemusí být přítomny další osoby – svědci. (Platnou závěť může zůstavitel napsat i nohou. Hlavně musí být živý)

ALLOGRAFICKÁ

závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně prohlásit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť rovněž podepsat.

ZVÁŠTNÍ ALLOGRAFICKÁ

(před 3 současně přítomnými a podepisujícími svědky)

■ *nevidomý zůstavitel, projeví poslední vůli před svědky v listině, která musí být nahlas přečtena svědkem, který závěť nepsal. Zůstavitel musí před nimi potvrdit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Pisatelem a předčítatelem může být i svědek; pisatel však nesmí být zároveň předčítatelem.*

■ *zůstavitel se smyslovým postižením a nemůže-li číst nebo psát, projeví poslední vůli před svědky v listině, jejíž obsah musí být tlumočen zvláštním způsobem dorozumívání, který si zůstavitel zvolí, svědkem, který závěť nepsal; všichni svědci musí ovládat způsob dorozumívání, kterým je obsah listiny tlumočen. Zůstavitel zvoleným způsobem dorozumívání před svědky potvrdí, že listina obsahuje jeho poslední vůli.*

V listině musí být uvedeno, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, kdo listinu napsal a kdo nahlas přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho pravou vůli. Listinu musí svědci podepsat,

NOTÁŘSKÝ ZÁPIS

zůstavitel může projevit svoji poslední vůli do notářského zápisu

Pořizuje-li závěť v této formě osoba nevidomá nebo osoba se smyslovým postižením, která nemůže číst nebo psát, postupuje se obdobně jako u zvláštní allografické závěti. Rovněž mladiství a sepisovaná v místech poskytujících péči

ZÁVĚŤ S ÚLEVAMI - PRIVILEGOVANÁ ZÁVĚŤ *nevyžaduje písemnou formu nová forma závěti, je určena pro osoby, které se díky nějaké události (např. živelné pohromy, války apod.) nacházejí v situaci, kdy jsou v ohrožení života nebo jiné mimořádné okolnosti a nemohou využít tradiční formy pro porřízení závěti. NOZ zná tyto druhy privilegované závěti:*

- *závěť ústní před třemi svědky (omezená platnost závěti na dva týdny)*
- *závěť zaznamenaná starostou obce, na jejímž území se zůstavitel nalézá (omezená platnost závěti na tři měsíce)*
- *závěť pořizená na palubě námořního plavidla, letadla, ve válce před velitelem vojenské jednotky ČR (omezená platnost závěti na tři měsíce)*

U příklad. 177 striktním výkladu zákona, je dnes často dovozeno, že v závěti musí být datum uvedeno přesným označením dne, měsíce a roku (24. 12. 2007). Jestliže jej uvede zůstavitel jiným způsobem (na Štědrý den roku 2011), je závěť podle současného práva celá neplatná, což jistě není v souladu s jeho vůlí.

Pokud závěť **sepíše notář formou notářského zápisu**, zůstává originál závěti bezpečně **uložen u notáře**, dále je existence závěti elektronicky evidovaná v **Centrální evidenci závětí vedené Notářskou komorou České republiky**. Oproti jiným způsobům sepsání závěti, které zákon připouští, je tak na nejvyšší možnou míru zaručeno, že dědictví bude skutečně podle vůle pořizovatele projednáno.

Pokud je zůstavitel **v nemocnici, hospicu, domově důchodců či jiném zdravotním či sociálním zařízení** a v závěti by chtěl svůj majetek odkázat právě tomuto zařízení, nebo některému z jeho zaměstnanců (zdravotní sestře, která se o něj stará), pak bude tato závěť neplatná pokud nebyla-li pořizena **formou veřejné listiny** před notářem. Zákon se tak snaží zamezit případnému ovlivňování pacientů ze strany personálu uvedených zařízení.

Svěddecká způsobilost

- Svědci se zúčastní pořizování závěti takovým způsobem, aby byli s to potvrdit, že zůstavitel a pořizovatel jsou jedna a táž osoba.
- Svědek se podepíše na listinu obsahující závěť; k podpisu zpravidla připojí doložku poukazující na jeho vlastnost jako svědka a údaje, podle nichž ho lze zjistit.
- Svědkem nemůže být osoba nesvéprávná, nebo osoba, která není znalá jazyka, nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí.
- Dědic nebo odkazovník není způsobilý svědčit o tom, co se mu zůstavuje. Stejně není způsobilá být svědkem osoba dědici nebo odkazovníkovi blízká, ani zaměstnanec dědice nebo odkazovníka.
- Kdo působil při pořizení závěti nebo jiném právním jednání, pro které tento zákon vyžaduje náležitosti jako pro závěť, jako pisatel, svědek, předčítatel, tlumočník, schovatel nebo úřední osoba, zachová o obsahu zůstavitelovy vůle mlčenlivost, ledaže je zřejmá jiná vůle zůstavitele; poruší-li tuto povinnost, odčiní zůstaviteli újmu, kterou mu tím způsobil.

VZOR – ALLOGRAFICKÁ ZÁVĚŤ

Níže uvedeného dne se dostavila do zdejší advokátní kanceláře dle svého prohlášení k právním úkonům způsobilá

paní Žofie ..... r. č. ....,
bytem .....

aby v souladu s její svobodnou vůlí, dále výslovně projevenou, sepisující advokát sepsal za přítomnosti dále uvedených a přítomných svědků tuto

Z Á V Ě Ť .

Já, níže podepsaná Žofie ....., r. č. ...., pořizuji pro případ své smrti v přítomnosti svědků:

- Miroslava ....., r. č. ...., bytem .....
- Ing. Jana ....., r. č. ...., bytem .....

po zralé úvaze tuto **závěť**:

Dědicem

• pozemků:

- parc. č. 5607/4, o výměře 106 m², zastavěná plocha a nádvoří,
- parc. č. 5611, o výměře 529 m², zahrada,

• budov:

- dům čp. 1246 (na parcela č. 5607/4),
- zemědělská hospodářská budova (na parcele č. 5607/3),

zapsaných na listu vlastnictví ..... pro katastrální území ....., obec ....., okres ..... u Katastrálního úřadu ve ....., které jsou v mém výlučném vlastnictví a nejsou předmětem společného jmění manželů,

ustanovuji Irenu ....., r. č. ....,
bytem .....

S výjimkou výše uvedenou necht' jsou dědici mého veškerého majetku vypořádání dle příslušného ustanovení občanského zákoníku.

Tato závěť je sepsána ve čtyřech vyhotoveních s platností originálu, přičemž do depozita a úschovy budou jednotlivá vyhotovení předána takto:

- zůstavitelka;
- sepisující advokátní kancelář;
- PaedDr. Irena
- Ing. Richard

V..... dne .....

Žofie .....

Závěť - strana druhá ze dvou.

Potvrzujeme svým podpisem, že paní Žofie ..... před námi současně přítomnými svědky výše uvedenou závěť dnes vlastní rukou podepsala a výslovně projevila, že listina, která je sepsána bez prepisů, vpisů a škrťů na dvou listech jednostranně, obsahuje její poslední vůli.

V .....dne .....

Miroslava ....

Ing. Jana ....

Prohlašuji a potvrzuji, že tuto závěť jsem sepsal na přání a podle výslovně přede mnou projevené vůle paní Žofie ....., za současné přítomnosti výše uvedených svědkyň. Paní Žofie ..... mi prokázala svou totožnost osobními doklady.

Současně jako svědek prohlašuji, že přede mnou byla paní Žofíí ..... tato listina obsahující její poslední vůli podepsána po předchozím hlasitém přečtení.

V ..... dne .....

advokát

2.2.3 ZRUŠENÍ ZÁVĚTI (§ 1575 a násl.)

Zůstavitel má právo závěť nebo její jednotlivá ustanovení kdykoli zrušit. Zrušená závěť pak přestává být podkladem pro nabytí dědictví, protože její obsah se již neshoduje s vůlí zůstavitele.

V závislosti na změnách osobních i majetkových poměrů pořizovatele, jakož i na základě svých vlastních rozhodnutí, může zůstavitel za svého života pořídit neomezený počet závětí.

Podle občanského zákoníku se závěť zruší

- odvoláním
- pořízením nové závěti
- zničením

<p>■ <u>Odvoláním</u></p> <p>K výslovnému odvolání závěti se vyžaduje projev vůle učiněný ve formě předepsané pro pořízení závěti.</p>	<p>■ <u>Pořízením nové</u></p> <p>Pořízením pozdější závěti se dřívější závěť ruší v rozsahu, v jakém nemůže vedle pozdější závěti obstát</p>	<p>■ <u>Zničením</u></p> <p>K odvolání závěti mlčky se vyžaduje zničení listiny, na níž byla závěť napsána. Zničí-li zůstavitel jen jeden z několika stejnopisů závěti, nelze z toho ještě usuzovat na její odvolání.</p>
<p>● <i>Porušil-li zůstavitel listinu jiným způsobem, nebo neobnovil-li závěť, ač ví, že listina byla zničena nebo ztracena, závěť se tím ruší, plyne-li z okolností nepochybně zůstavitelův zrušovací úmysl.</i></p> <p>● <i>Zruší-li zůstavitel novější závěť, ale dřívější uchová, má se za to, že dřívější závěť nepozbyla platnost a hledí se na ni, jako by nebyla zrušena.</i></p> <p>● <i>Prohlásí-li zůstavitel, že neplatná budou všechna jeho příští pořízení pro případ jeho smrti, anebo že budou neplatná taková pořízení, jež nebudou zřízena v určité formě, nepřihlíží se k tomu.</i></p> <p>● <i>Byla-li závěť</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>pořízena ve formě veřejné listiny, má zůstavitel právo požadovat kdykoli, aby mu závěť byla vydána; závěť lze vydat jen zůstaviteli osobně. Vydá-li se zůstaviteli závěť, považuje se za odvolanou; o tom zůstavitele poučí ten, kdo mu závěť vydal, a odvolání závěti i poučení poznamená na vydávané listině i ve svém spisu,</i> - <i>uložena do úřední úschovy, má zůstavitel právo požadovat její vydání; vydání závěti nemá právní následky jako veřejná listina, tj. nepovažuje se za odvolanou</i>		

2.2.4 NEPOMINUTELNÝ DĚDIC A JEHO OCHRANA

Nepominutelnými dědici jsou dle občanského zákoníku (§ 1643 odst. 1) **děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci.**

Nová úprava přináší posílení pořizovací svobody zůstavitele a na druhé straně krátí práva nepominutelných dědiců. Jelikož se snižuje rozsah práva nepominutelných dědiců na jejich zákonný dědický podíl. V případě

- *nezletilého potomka jsou to $\frac{3}{4}$ jeho zákonného dědického podílu,*
- *zletilého potomka pak $\frac{1}{4}$ zákonného dědického podílu.*

Jestliže má zůstavitel manželku a dva syny, přičemž jeden je v okamžiku zůstavitelovy smrti nezletilý a druhý zletilý, bude rozsah nároku synů tento: nezletilý syn musí získat alespoň $\frac{1}{4}$ z pozůstalosti a zletilý syn alespoň $\frac{1}{12}$.

Pominutí nepominutelného dědice v závěti již nezpůsobuje její neplatnost, byť relativní, ale pouze zakládá právo nepominutelného dědice požadovat vyplacení svého povinného dílu (§ 1654 odst. 1 NOZ).

Dopustil-li se ten, kdo byl opominut nikoli omylem, něčeho, co naplňuje zákonný důvod vydědění, hledí se na toto opominutí jako na vydědění učiněné mlčky a po právu.

Dokáže-li nepominutelný dědic, že jeho opominutí pochází jen z toho, že zůstavitel při pořízení pro případ smrti o něm nevěděl, má takový dědic právo na povinný díl, jaký mu náleží podle zákona.

2.2.5 DOVĚTEK

Dovětek neboli **kodicil** má svůj původ již v římském právu (lat. *codicillus*). Do roku 1950 bylo v i českých zemích rozlišováno mezi závětí a dovětkem. NOZ tento institut opět zavádí jako jeden ze tří druhů pořízení pro případ smrti a současně ho vymezuje ustanovením § 1498.

Jedná se o jednostranné jednání budoucího zůstavitele blízké závěti. Zůstavitel dovětkem učiní opatření pro případ své smrti odlišná od ustanovení dědiců. Dovětek může být pořízen jako **kodicil**

▣ **testamentární** - pořízený vedle závěti

▣ **intestátní** - pořízený samostatně, tedy bez pořízení závěti.

Pojmový a základní rozdíl mezi dovětkem a závětí je v tom, že *dovětkem nejsou samostatně povolávání dědicové*. Jde o listinu, ve které zůstavitel

- ☞ *uvede některou z vedlejších doložek (příkaz, doložení času nebo podmínku), nebo*
- ☞ *nařídí odkaz.*

V římském právu, šlo původně o prosté dopisy, jimiž zůstavitel vyjádřil přání, aby po jeho smrti nějaká osoba získala určitý majetkový prospěch, tzv. fideikomis. Mohl být sepsán ve vztahu k testamentu (kodicil testamentární) i bez tohoto vztahu (kodicil intestátní). Platnost testamentárního kodicilu byla závislá na platnosti testamentu a proto do něj byla později vkládána doložka, která v případně neplatnosti testamentu zabezpečovala pojmání kodicilu jako intestátního. Původní neformálnost byla také později omezována, podle zákoníku *Corpus iuris civilis* se už vyžadoval nejen zůstavitelův podpis, ale i pět svědků a časová a místní jednota jeho sepsání.

Ottův slovník naučný: Kodicill, dovětek, zove se v nynějších právech odvolatelné, ústní nebo písemné poslední pořízení, kterýmž někdo pro případ smrti své jednotlivé částky jmění svého někomu přikazuje. Tím rozeznává se od závěti, t. j. od posledního pořízení, kterýmž někdo pro případ smrti své jedné nebo několika osobám přikazuje jmění své vůbec nebo jeho podíly čili jímž někdo sobě dědice ustanovuje. Zda poslední pořízení jest dovětkem nebo závětí, sluší posouditi dle obsahu jeho a nikoli dle toho, jak je pořizující nazval. Od závěti liší se dovětek také tím, že z několika závětí téže osoby závět nejpozdější zpravidla všechny závěti dřívější nadobro ruší; dovětky však, jest-li jich několik, třebas i z různých dob, platí všechny a dovětek starší jest novějším rušen jen, pokud sobě odporují. Zřízení dovětku nezávisí nikterak na zřízení závěti; můžeť pořizující zříditi také pouze dovětek a žádnou závět' aneb oboje a to buď' současně nebo dovětek před závětí neb až po ní; i v tomto případě pozdější závět' ruší dřívější dovětek jen tehda, jsou-li spolu v nesrovnatelném odporu. O kodicillu platí vše, co zákonem ustanoveno o posledním pořízení vůbec.

2.2.6 VEDLEJŠÍ DOLOŽKY V ZÁVĚTI

V souvislosti se závětí je zřejmě největší změnou možnost zůstavitele připojit k závěti tzv. vedlejší doložky, kterými jsou

- *podmínka,*
- *doložka času a*
- *příkaz.*

Jedná se o zásadní změnu, neboť předchozí občanský zákoník stanovil, že podmínky připojené k závěti jsou bez právních účinků.

■ Podmínka

Zásadní je, že splnění podmínky musí nastat až po zůstavitelově smrti, není-li zřejmá jiná vůle zůstavitele

Příklad: :
dědic - vnuk musí

■ Doložka času

V případě doložky času se jedná o institut podobný podmínce, ale na rozdíl od podmínky, u které není jisté, zda-li v budoucnu nastane, doložka času se váže k určité události, která

■ Příkaz

Vedlejší doložka ve formě příkazu umožňuje zůstaviteli přikázat

Příklad:

*- aby dědic určitým způsobem **konal** (opravil střechu domu zůstavitele či*

Kontrola plnění

*Občanský zákoník umožňuje, aby zůstavitel v závěti určil jejího **vykonavatele** čili osobu, která dbá o řádné splnění zůstavitelovy vůle a o splnění jeho pokynů. Vykonavatelem může být člen rodiny, osoba blízká, ale taky notář nebo advokát. Kromě vykonavatele může splnění vymáhat také ten, **komu je příkaz ku prospěchu**. Pokud směřuje příkaz k veřejnému prospěchu, třeba posekat obecní trávník, může splnění příkazu vymáhat i příslušný orgán veřejné moci.*

Pokud dědic podmínku nebo příkaz nesplní, ztrácí právo na dědictví. Použití vedlejších podmínek ovšem není libovolné. Z důvodu ochrany dědice zákon nepovoluje podmínky vedoucí k šikanování či změně stavu na straně dědiců či odkazovníků. Výslovně vymezuje okruh případných doložek, ke kterým nelze přihlídnout. Je tomu tak u vedlejších doložek:

- které by směřovaly jen k zřejmému **obtěžování** dědice nebo odkazovníka ze zjevné zůstavitelovy svévole (např. aby dědic každé ráno odříkal za zemřelého modlitbu),
- které by zjevně **odporovaly veřejnému pořádku** (např. aby dědic zabil sousedova psa), nebo by byly **nesrozumitelné**,
- kterými by zůstavitel ukládal dědici nebo odkazovníku, aby **uzavřel či neuzavřel manželství**, popřípadě aby v manželství setrval, anebo aby manželství zrušil. Zůstavitel však může zřídit někomu právo na dobu, než uzavře manželství.

Je rovněž třeba upozornit, že žádné podmínky nesmí zatížit povinný díl nepominutelného dědice.

2.2.7 VYKONAVATEL ZÁVĚTI A SPRÁVCE POZŮSTALOSTI

Vykonavatel závěti

Zůstavitel může v závěti ustanovit tzv. **vykonavatele závěti**, jehož hlavním posláním je dohlížet na dodržení poslední vůle zůstavitele tj. např. na dodržování stanovených doložek (podmínka, doložka času, příkaz) a hájit platnost závěti. Zůstavitel může vykonavateli uložit povinnosti, případně stanovit odměnu. Zjistí-li soud při projednávání dědictví, že byl vykonavatel závěti povolán, vyzoomí ho o tom.

Vykonavatel je povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře a má všechna práva potřebná k splnění svých úkolů, včetně práva jednat před soudem. Vykonavatelem může být též právnická osoba. Vykonavatel závěti může z funkce kdykoli odstoupit; odstoupení je účinné, dojde-li soudu.

Správce pozůstalosti

Vedle vykonavatele závěti může zůstavitel povolat formou veřejné listiny i správce pozůstalosti nebo některé její části a případně určit, jaké má při správě pozůstalosti povinnosti a zda i jak bude za svou činnost odměňován. Byl-li vedle správce povolán i vykonavatel závěti, řídí se správce pozůstalosti jeho pokyny; jejich vzájemná práva a povinnosti se posoudí podle ustanovení o příkazu. Projev vůle, kterým byl správce pozůstalosti povolán, lze zrušit stejným způsobem, jakým se zrušuje závěť

Správce pozůstalosti se správy ujme, je-li mu známo, že byl povolán, jakmile se dozví o zůstavitelově smrti. Zjistí-li až soud, že byl správce pozůstalosti povolán, vyzoomí ho o tom. Ze své funkce může správce kdykoli odstoupit; odstoupení je účinné, dojde-li soudu.

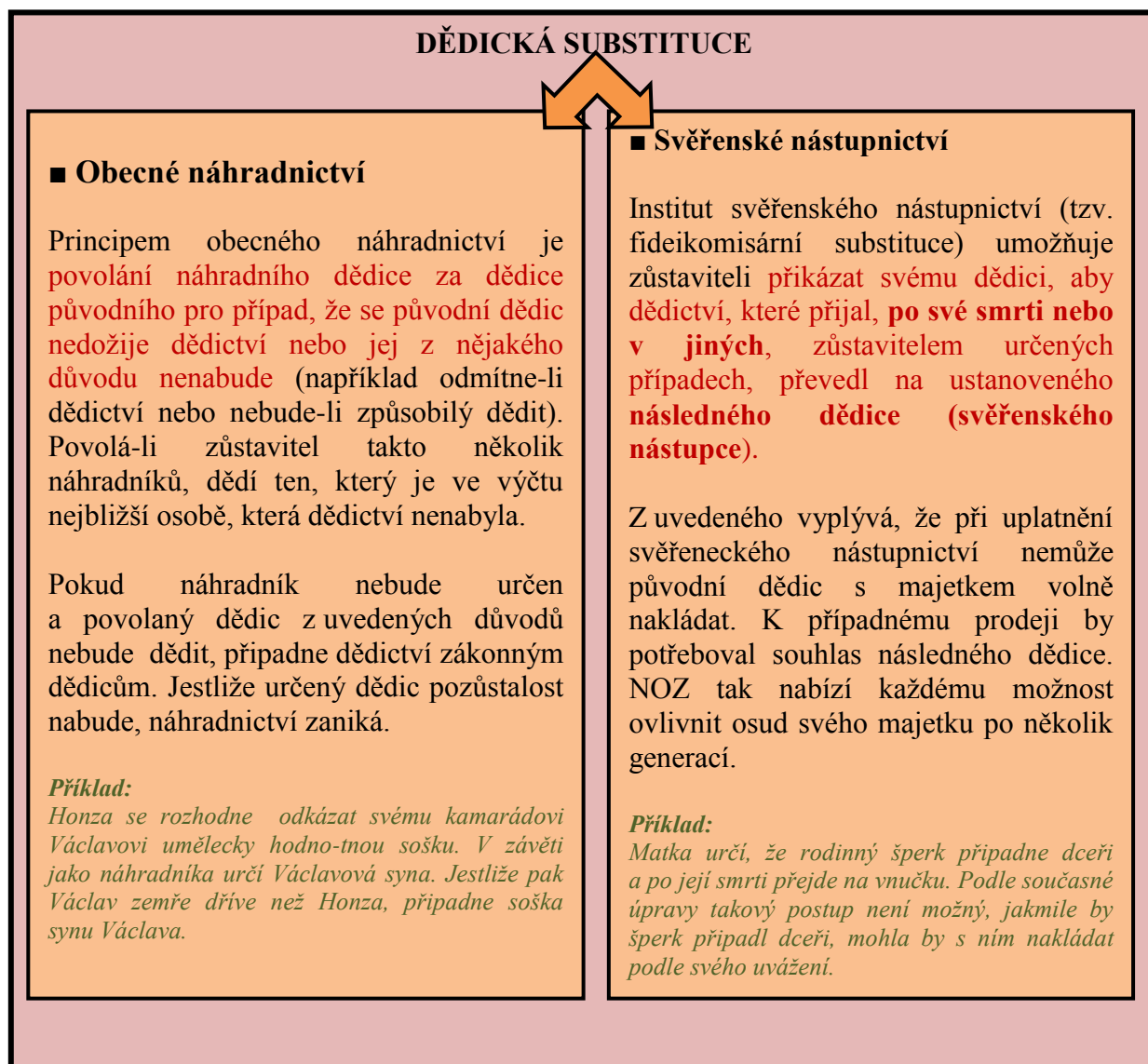
Poruší-li vykonavatel závěti nebo správce pozůstalosti závažně své povinnosti, není-li schopen své povinnosti řádně plnit nebo je-li pro to jiný vážný důvod, odvolá ho soud i bez návrhu.

2.2.8 DĚDICKÁ SUBSTITUCE

Dalším zcela novým institutem dědického práva je **dědická substituce**. Vychází z reálného stavu, že nikdo nemůže v okamžiku sepsání posledního pořízení tušit, zda se osoba, kterou povolává za dědice či odkazovníka, skutečně dědictví dožije. Proto může být velmi praktické

zřídit dědickou substituci. Omezení uložená dědici postihují i náhradníky, ledaže zůstavitel nebo povaha věci stanoví něco jiného.

NOZ upravuje dvě možnosti dědické substituce.

2.3 ODKAZ (§ 1594 a násl.)

Pokud chtěl před nabytím účinnosti NOZ člověk někomu pro případ své smrti odkázat určitou věc, mohl tak učinit jediným způsobem, a to ustanovit jej dědicem. Problém byl ovšem v tom, že předchozí občanský zákoník neumožňoval, aby někdo z majetku zůstavitele

získal pouze určitý majetek, aniž by byl zároveň obtěžkán i dluhem (za předpokladu, že zůstavitel nějaké dluhy zanechal).

Příklad :

Tomáš svému kamarádovi Janovi, vášnivému sběrateli poštovních známek, odkázal v závěti svoji sbírku, jejíž hodnota činila polovinu celé pozůstalosti. Jan převzal nejen tuto sbírku, ale i polovinu dluhů Tomáše. Dědic získával podíl na pozůstalosti (nejen na aktivech, ale též na dlužích).

V dědickém právu je obecně uplatňován **princip univerzálního dědického nástupnictví**, což znamená, že dědic nastupuje nejen do zůstavitelových práv, ale i do povinností. **Odkaz**, který NOZ navrácí do dědického práva, je **výjimkou z uvedeného pravidla**.

Odkazem se rozšiřují možnosti, jak pořídit o svém majetku pro případ smrti. Zůstavitel může nejen povolat dědice, ale může též dědici nařídit, aby jiné osobě (vč. právnické, která má teprve vzniknout), kterou nazývá **odkazovníkem**, vydal určitý předmět.

Základní zásady:

- Nabytí **dědictví potvrzuje dědici soud**, zatímco právo na odkaz uplatňuje odkazovník vůči dědici **bez soudní ingerence přímo**.
- Odkazovník **není dědicem**, pouze mu vzniká pohledávka vůči dědici. Když mu dědic nebude chtít věc vydat, může ho žalovat. **Odkazem se tedy nenabývá věc z pozůstalosti přímo, ale až od osoby obtížené odkazem.**
- Odkazem se **odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání** určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva.

Příklad:

Zůstavitel má přítelkyni, která se o ně stará a kamaráda ze studií, se kterým tráví své poslední dny. Tyto osoby chce pro případ své smrti odměnit. Ví, že přítelkyně sbírá porcelán a kamarádovi se líbí jeho originál obrazu. Situaci řeší tak, že se rozhodne ustanovit je odkazovníky, přičemž předmětem odkazu bude sbírka porcelánu pro přítelkyni a obraz pro kamaráda.

Výhody:

- *zrychlení dědického řízení, jelikož přítelkyně a kamarád nejsou dědici. Nebudou tak účastníky dědického řízení, čímž odpadnou časté průtahy v dědickém řízení způsobené neshodami dědiců,*
- *zproštění přítelkyně i kamaráda od povinnosti přispět poměrně k úhradě případných dluhů zůstavitele.*

- Odkazem je zpravidla věc, která patří zůstaviteli, avšak zůstavitel může jako odkaz **určit i věc, která je ve vlastnictví jiné osoby** (dědice nebo odkazovníka).

Příklad:

1. Zůstavitel má dva kamarády Jana a Petra. Jan je vlastníkem historického motocyklu, po kterém touží Petr. Zůstavitel se rozhodne povolat za dědice svého kamaráda Jana. Zároveň

přikáže Janovi vydat Petrovi jako odkaz zmíněný historický motocykl. Jan má na výběr, zda dědictví přijmout a vydat motocykl, či dědictví odmítnout a motocykl si ponechat.

2. Zůstavitel za své dědice povolává své dva bratry (každý je tedy dědicem s polovičním podílem), přičemž staršímu bratrovi přikáže, aby ze svého majetku vydal Národní galerii určitý obraz.

3. Vladimír odkáže veškerý svůj majetek dětem. Ví však, že jeho kamarád ze studií vždy obdivoval jeho sbírku známek, proto mu k ní zřídí odkaz. Po smrti Vladimíra připadne všechen majetek dětem, kamarád ovšem bude mít právo, aby mu sbírku známek vydaly.-

- Vzhledem k tomu, že odkazovník není dědicem, **není povinen k úhradě zůstavitelových dluhů.**

V souvislosti se zproštěním odkazovníků od povinnosti hradit zůstavitelovy dluhy, vyvstává otázka, zda nedojde zřízením odkazů k poškození práv věřitelů. NOZ pamatuje i na tyto situace. **Každému z dědiců musí zůstat z hodnoty dědictví alespoň čtvrtina odkazy nezatížená.** Zatíží-li zůstavitel dědice více, má dědic právo na poměrné zkrácení odkazu.

- Zůstavitel může odkazem pamatovat na **konkrétní osobu, ale i na skupinu osob**, jako jsou příbuzní či chudí; může též ponechat na dědici nebo na někom jiném, aby určil, jak a které z těchto osob mají být poděleny. Nevysloví-li se o tom zůstavitel, má volbu dědic; nemůže-li dědic volbu vykonat, určí odkazovníky soud.
- Odkaz může být **formou odměny** pro člověka, který se o zůstavitele v posledních dnech staral, pro kamaráda, který se zůstavitelem trávil jeho poslední dny nebo pro jiné osoby, kterým chce zůstavitel zanechat určité věci na památku.
- Odkazem nemusí být jen určitá hmotná věc (obraz, soška, kniha, jídelní servis apod.), ale i **jiná hodnota, např. právo na určité peněžité plnění** např. zůstavitel může dědici přikázat, aby odkazovníku platil *stipendium na studium na vysoké škole*.

Zejména proto, že se odkazovník nepodílí na úhradě zůstavitelových dluhů je ve světě důvodem, že odkazy jsou často využívány k **dobročinným a prospěšným účelům** jako jsou charitativní plnění nadacím, církvím a náboženským společnostem, dotace politickým stranám a hnutím, poskytnutí předmětů muzejní nebo galerijní hodnoty příslušným ústavům apod.

2.4 DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA

Pokud nedojde k dědění podle závěti ani dědické smlouvy, uplatní se i nadále dědění takzvaně ze zákona, tedy podle zákonné posloupnosti. Takže v případě, že někdo závěť ani dědickou smlouvu neseíše, jeho majetek připadne dědicům určeným zákonem, rozděleným do dědických tříd.

Předchozí občanský zákoník rozděloval dědice ze zákona do čtyř dědických skupin. Pokud se nenašel žádný dědic v těchto čtyřech skupinách, přecházela pozůstalost jako majetek bez pána (tzv. odúmrtí) na stát. Stát v takové situaci ovšem není považován za dědice. NOZ podstatně rozšířil okruh osob, které se mohou stát dědici ze zákona, a to na šest skupin. Nově jsou do okruhu zákonných dědiců zařazeni zůstavitelovi prarodiče nebo sestřenice a bratřenci. NOZ tak preferuje, aby majetek zůstal pokud možno v okruhu zůstavitelových nejbližších a stát by se měl dědicem stát pouze ve velmi výjimečných případech.

Dědické třídy

1. třída: Děti, manžel (nebo registrovaný partner). Každý dědí rovným dílem. Když nedědí některé dítě, dědictví přechází stejným dílem na jeho děti.

2. třída: Když nedědí potomci, dědí manžel, nebo partner, rodiče, nebo osoby žijící se zemřelým nejméně po dobu jednoho roku před smrtí ve společné domácnosti. Manžel, nebo partner dědí nejméně polovinu dědictví, jinak se dědí rovným dílem.

3. třída: Sourozenci a ti, kteří se zemřelým žili po dobu minimálně jednoho roku před jeho úmrtím ve společné domácnosti. Když nedědí sourozenci, rovným dílem dědí jejich děti (synovci a neteře zůstavitele).

4. třída: Prarodiče rovným dílem.

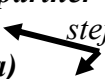
5. třída: Prarodiče rodičů zůstavitele (tedy prarodiče zemřelého).

6. třída: Děti dětí sourozenců zůstavitele (praneteře, prasynovci) a děti prarodičů zůstavitele (strýcové a tety). Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti (bratřenci a sestřenice zůstavitele).

Při počítání dědické daně jsou skupiny dědiců definovány jinak než pro rozhodování o pořadí dědiců.

DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA

I. skupina

zůstavitelovy děti/reg. partner + jejich děti + jejich potomci
zůstavitelův manžel(ka)

II. skupina

nejsou zůstavitelovi potomci
manžel(ka)/reg. partner nejméně polovinu
zůstavitelovi rodiče
kdo nejméně jeden rok před smrtí ve společné domácnosti/odkázán výživou

III. skupina

nedědí manžel ani nikdo z rodičů
zůstavitelovi sourozenci
+ jejich děti (synovci a neteře)
kdo nejméně 1 rok před smrtí ve společné domácnosti/odkázán výživou

IV. skupina

nedědí-li nikdo ze třetí skupiny
prarodiče zůstavitele
rovným dílem

V. skupina

nedědí-li nikdo ze čtvrté skupiny
prarodiče rodičů zůstavitele (praprarodiče zemřelého)

1. Obě dvojice prarodičů (zůstavitelovy matky a otce) se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá.
2. Nedědí-li jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu.
3. Nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany.
4. Nedědí-li ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadá přímo.

VI. skupina

nedědí-li nikdo z páté skupiny
děti dětí sourozenců zůstavitele (praneteře, prasynovci)
děti prarodičů zůstavitele (strýcové a tety)
Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti (bratřanci a sestřenice zůstavitele).

Oddíl 5

Započtení na povinný díl a na dědický podíl

§ 1658

Započtení na povinný díl nebo na dědický podíl nezakládá povinnost něco vydat, ledaže se jedná o případ uvedený v § 2072.

§ 1659

Při započtení se počítá hodnota toho, co bylo poskytnuto a co podléhá započtení, podle doby odevzdání. V mimořádných případech může soud rozhodnout jinak.

Započtení na povinný díl

§ 1660

(1) Na povinný díl se započte vše, co nepominutelný dědic z pozůstalosti skutečně nabyl odkazem nebo jiným zůstavitelovým opatřením.

(2) Na povinný díl se započte i to, co nepominutelný dědic od zůstavitele bezplatně obdržel v posledních třech letech před jeho smrtí, ledaže zůstavitel přikáže, aby se započtení provedlo za delší dobu; potomku se kromě toho započte i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek. Při započtení se však nepřihlíží k obvyklým darováním.

§ 1661

(1) Na povinný díl potomka se započte to, co mu zůstavitel dal za svého života na úlevu v nákladech spojených se založením samostatné domácnosti, se založením manželského či obdobného soužití nebo s nástupem povolání či se započtením podnikání; na povinný díl se započte i to, co zůstavitel použil na úhradu dluhů zletilého potomka. Stalo-li se tak dříve než v posledních třech letech před zůstavitelovou smrtí, provede se započtení, pokud zůstavitel neprojeví opačnou vůli.

(2) Potomkovi, který vstupuje na místo svého předka, se započte na povinný díl i to, co takto dostali od zůstavitele jeho rodiče, na jejichž místo vstupuje.

Započtení na dědický podíl

§ 1662

Dědické podíly se vypočtou stejně jako povinný díl.

§ 1663

Při posloupnosti dědiců podle pořízení pro případ smrti nebo při zákonné dědické posloupnosti se započtení na dědický podíl provede, jen přikázal-li to zůstavitel projevem vůle učiněným ve formě předepsané pro pořízení závěti.

§ 1664

Soud může provést započtení na dědický podíl, i když to zůstavitel nepřikázal, byl-li by jinak nepominutelný dědic neodůvodněně znevýhodněn; k obvyklým darováním se však nepřihlíží.

Ze zákona mohou dědit pouze osoby fyzické. Ze závěti mohou dědit osoby fyzické i právnické a plně to závisí na projevené vůli zůstavitele. Zákon určuje, za jakých podmínek může zůstavitel vydědit své dědice ze zákona. Dědic v některých zákonem stanovených případech musí prokázat, že v době smrti zůstavitele s ním žil v jedné domácnosti. Zákon umožňuje, aby se dědicem stalo i nenarozené dítě (nasciturus) za splnění dvou základních podmínek a to dítě musí být za života zůstavitele počaté dítě se musí narodit živé.

Dědit lze majetková práva zůstavitele, tj. existence dědictví např. vlastnictví věcí, práva, pohledávky a dluhy. Nedědí se práva a povinnosti omezené jen na osobu zůstavitele a práva ryze osobnostní například věcné břemeno, které svědčilo pouze zůstaviteli. K přechodu práva dochází ve všech případech, ať již byl zůstavitel výlučným vlastníkem, podílovým vlastníkem popř. ta část, která byla ve společném jmění manželů. Na dědice přecházejí práva a povinnosti, dědic odpovídá do výše nabytého dědictví i za dluhy zůstavitele. Je-li to nutné pro zachování provozu právnické osoby, může soud, který dědictví projednává, ustanovit opatrovníka, který bude spravovat obchodní společnost, popř. jinou právnickou osobu, do doby skončení dědického řízení.

Proč dochází ke změně

Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku upozorňuje na nynější praktický problém spočívající v tom, že předmětem pozůstalosti je jen to, co dědicové musejí nezbytně přihlásit (nemovitosti, vklady na účtech, apod.). Naopak většina movitých věcí, jako např. drahé obrazy, starožitnosti, sbírkové předměty atd., dědicové většinou nepřiznají a dochází tak ke zkrácení práv věřitelů, jelikož dědicům za toto jednání nehrozí prakticky žádná sankce.

Pokud by se věřiteli podařilo prokázat, že nebylo do pozůstalosti zahrnuto vše, dojde jen k rozšíření pozůstalosti o ty věci, o kterých věřitel prokáže, že patřily zůstaviteli, a povinnost k úhradě dluhů se rozšíří o jejich hodnotu, což většinou stejně nestačí k pokrytí zůstavitelových dluhů.

Jelikož není důvodu zvýhodňovat dědice na úkor věřitelů, nový občanský zákoník posiluje pozici věřitelů tím, že primárně bude docházet k přechodu povinnosti k úhradě dluhů v plném rozsahu. Dědic musí uhradit zůstavitelovy dluhy i nad rozsah nabytého dědictví, případně i ze svého výlučného majetku. Jistě není v určitých případech vhodné, aby dědic byl povinen k úhradě dluhů nad rozsah nabytého majetku. Je mu proto zákonem poskytnuta ochrana, spočívající v možnosti ohraničení rozsahu povinnosti k úhradě zůstavitelových dluhů prostřednictvím soupisu pozůstalosti.

Účinky soupisu pozůstalosti

Dědic má podle ust. § 1675 nového občanského zákoníku právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl (jsou-li proto důležité důvody, soud mu lhůtu prodlouží). Kdo si nevyhradil soupis pozůstalosti, nebo prohlásil, že právo výhrady soupisu neuplatňuje, nemůže si podle ust. § 1676 odst. 2 nového občanského zákoníku soupis vyhradit dodatečně. (O svéprávném dědici, který není manželem, potomkem, anebo předkem zůstavitele, se podle ust. § 1676 odst. 1 nového občanského zákoníku má, pokud se nevyjádří, automaticky za to, že výhradu soupisu neuplatňuje. Od ostatních dědiců si soud vyžádá po jejich předvolání a poučení výslovné vyjádření.)

Soupis pozůstalosti zpravidla vyhotoví notář. V jednoduchých případech může být soupis pozůstalosti nahrazen společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku.

Dědění ze zákona dozná podle nového občanského zákoníku změny

Podle nového občanského zákoníku, jehož předpokládaná účinnost by měla nastat v lednu 2014, dochází k nepatrnému přejmenování dědických skupin na dědické třídy, ale hlavně se tyto dědické třídy rozšiřují o další dvě skupiny, celkem jich bude tedy šest. Nově tak dědí například prarodiče rodičů zůstavitele či děti sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele. Tato změna má zabránit situacím, v nichž po zemřelém neexistovali dědicové, a z

tohoto důvodu tak dědil stát. Základní pravidla souslednosti dědění pro první čtyři dědické skupiny však zůstala zachována. Jedinou výraznou změnou oproti dosavadní právní úpravě je však to, že v žádné z dědických skupin není uveden registrovaný partner zůstavitele. Jestliže se tedy s touto situací zákonodárci náležitě nevypořádají, znamenalo by to pro Českou republiku podstatný krok zpátky.

Nový občanský zákoník (NOZ) přináší řadu možností, které zákon dosud nedovoloval, a byla by [škoda](#) jich nevyužít. Každý přece rozhoduje o svém majetku radši sám, než aby nechal rozhodnutí na jiných.

6

7

Dědická smlouva má přednost před zákonnými posloupnostmi

Dědická smlouva je dohoda, sepsaná u notáře, kterou můžete s dědicem uzavřít ještě za svého života. Dohodnete se v ní, jaký konkrétní majetek dědici připadne. Smlouva má přednost před zákonnými dědickými posloupnostmi. Oproti závěti má tento způsob pro dědice výhodu. Zatímco závěť můžete kdykoli změnit či zrušit (odvolat), dědická smlouva je bez souhlasu příslušného dědice neměnná.

Pozor, pokud mezi sebou uzavřou dědickou smlouvu manželé, rozvodem se práva a povinnosti z dědické smlouvy neruší, ledaže by takové ustanovení bylo přímo ve smlouvě obsaženo. V případě rozvodu se však vždy může každá strana domáhat, aby dědickou smlouvu zrušil soud.

Dědické smlouvy však bude možné uzavírat až po nabytí účinnosti nového zákoníku, čili **až po 1. lednu 2014**, a nikdy je nebude možné pořídit o celé pozůstalosti. "Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat vždy volná, aby ohledně ní mohl zůstavitel sepsat závěť, případně dědili dědicové ze zákona," upozorňuje advokát.

- **Příklad:** Petr se dohodne s dědečkem, že bude udržovat jeho dům a dědeček mu ho v závěti odkáže. Když však přijede na prázdniny bratranec Jakub, přemluví dědečka, aby dům odkázal místo Petrovi jemu. Kdyby měl Petr s dědečkem uzavřenou dědickou smlouvu, taková změna by bez jeho souhlasu nebyla možná.

8

Dědit bude moci také skupina osob

Nový občanský zákoník přináší možnost odkázat majetek chudým, nebo určité skupině bez bližší specifikace konkrétních osob (například členům konkrétního tenisového klubu). V takovém případě má obec, v níž měl zůstavitel poslední bydliště, povinnost použít tento majetek v jejich prospěch.

Pokud by někdo [chtěl](#) sepsovat závěť během svého pobytu v [nemocnici](#), hospiciu či domově důchodců a chtěl by svůj majetek odkázat právě tomuto zařízení, nebo některému z jeho

zaměstnanců, musí tak učinit pře Dobrý den!

Jak jsem psal včera potřeboval bych ještě vytisknout to co mám hotové z občana. K tomu včerejšímu ještě dva soubory.

Děkuji! *Richter*d notářem. Jinak bude taková závěť neplatná, a to proto, že se zákon snaží zamezit případnému ovlivňování pacientů ze strany personálu uvedených zařízení.

Závěť už mám sepsanou, co teď?

Kdo už má závěť napsanou, nemusí se nijak obávat. Závěť samozřejmě zůstává platná. Protože však nový občanský zákoník dává mnohem více možností, je dobré starou závěť nahradit novou. Ta automaticky ruší ty dříve sepsané, není to třeba do závěti ani výslovně psát.

Závěť nemám, ale chci ji sepsat co nejdříve

Podle nových pravidel můžete sepsat závěť už nyní. Je však třeba počítat s tím, že když zemřete ještě v roce 2013, novinky zaváděné NOZ se pro dědění neuplatní.

- **Příklad:** Paní Jana sepíše závěť, ve které vše odkáže své jediné dceři. Pro případ, že by dědictví nenabyla, určí jako náhradníka svoji neteř. Dcera zemře měsíc před paní Janou. Jestliže se vše stane v roce 2013, případně majetek zákonnému dědici paní Jany, například jejímu manželovi. Pokud by se tak stalo až v roce 2014 (tedy za účinnosti NOZ), zdědí vše náhradník, kterého Jana určila, tedy její neteř.

Nová úprava občanského zákoníku není zrovna nejjednodušší, proto bude lepší, když sepsání závěti svěříte odborníkovi, nejlépe notáři, případně její obsah a formu konzultujete s advokátem. On pak posoudí vaši osobní situaci a poradí, jak vhodně využít novinek. Pro laika může být dědické právo nesrozumitelné a budete-li spoléhat při sepsání závěti jen sami na sebe, snadno můžete způsobit neplatnost některých částí, nebo dokonce celé závěti.

Co se změní v dědění ze zákona

Ke čtyřem stávajícím skupinám dědiců přibudou od 1. 1. 2014 další dvě, v NOZ jsou označeny jako třídy. Měl by se snížit počet případů, kdy případně pozůstalost státu, protože nebyli zákonní dědici. Obecně platí postup, že nedědí-li dědici z první skupiny, nastupují postupně skupiny následující.

Zdroj:

Související listiny na něž se odkazuje závěť

Poukáže-li zůstavitel v závěti na obsah jiné listiny, má i tato jiná listina stejné právní účinky, pokud splňuje náležitosti závěti. Nesplňuje-li je, lze jejího obsahu použít jen k vysvětlení zůstavitelovy vůle.

Koncepční změny

Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele

Dnešní koncepce přechodu dluhů vychází z povinnosti dědice hradit zůstavitelovy dluhy pouze do výše nabytého dědictví. Zásadní problém, který potvrzuje i praxe, spočívá v tom, že dnes je předmětem pozůstalosti jen to, co dědicové musí nezbytně přihlásit (nemovitosti, vklady na účtech, apod.). Naopak většina movitých věcí, jako např. drahé obrazy, starožitnosti, sbírkové předměty atd., dědicové většinou nepřiznají a dochází tak ke zkrácení práv věřitelů, jelikož dědicům za toto jednání nehrozí prakticky žádná sankce.

Pokud by se věřiteli podařilo prokázat, že nebylo do pozůstalosti zahrnuto vše, dojde jen k rozšíření pozůstalosti o ty věci, o kterých věřitel prokáže, že patřily zůstaviteli, a povinnost k úhradě dluhů se rozšíří o jejich hodnotu, což většinou stejně nestačí k pokrytí zůstavitelových dluhů.

Jelikož není důvodu zvýhodňovat dědice na úkor věřitelů, kloní se NOZ ke koncepci, která je obvyklá nejen v tradičních právních řádech, ale i v právních řádech, které mají podobné historické pozadí (např. Polsko). NOZ posiluje pozici věřitelů tím, že primárně dochází k přechodu povinnosti k úhradě dluhů v plném rozsahu. Dědic musí uhradit zůstavitelovy dluhy i nad rozsah nabytého dědictví, případně ze svého výlučného majetku. Jistě není v určitých případech vhodné, aby dědic byl povinen k úhradě dluhů nad rozsah nabytého majetku. Je mu proto zákonem poskytnuta ochrana, spočívající v možnosti ohraničení rozsahu povinnosti k úhradě zůstavitelových dluhů prostřednictvím soupisu pozůstalosti.

Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyznamenal (§ 1675 NOZ). Kdo si nevyhradil soupis pozůstalosti, nebo prohlásil, že právo výhrady soupisu neuplatňuje, nemůže si soupis vyhradit dodatečně (§ 1676 odst. 2 NOZ). Soupis pozůstalosti zpravidla vyhotoví notář. V jednoduchých případech může být soupis pozůstalosti nahrazen společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku.

Jestliže si dědic vyhradil soupis pozůstalosti, bude povinen k úhradě zůstavitelových dluhů jen do nabytého dědictví. Zdá se, že se v případě vyhrazení soupisu pozůstalosti pro věřitele oproti dnešnímu stavu nic nemění, ale není tomu tak. Jestliže dědic vědomě neuvede do soupisu pozůstalosti některé předměty a věřiteli se podaří jejich existenci prokázat, přestane pro dědice platit ochrana, kterou mu poskytoval soupis pozůstalosti a bude povinen uhradit dluhy v plné výši.

Právo na povinný díl a nepominutelný dědic

Za nepominutelné dědice jsou dnes považováni jen potomci zůstavitele, přičemž se rozlišuje mezi potomky zletilými a nezletilými. Význam institutu nepominutelných dědiců je v případě dědění ze závěti, jelikož právo nepominutelných dědiců ve své podstatě omezuje zůstavitelovu pořizovací svobodu. V případě, že má zůstavitel jen nezletilého potomka, nemá možnost odkázat, byť majetek nepatrné hodnoty, komukoliv jinému než tomuto potomkovi. Dnes je stanoveno, že nezletilému potomku zůstavitele se musí v případě dědění ze závěti dostat alespoň tolik, kolik činí jeho dědický podíl ze zákona. V případě zletilých potomků, nesmí být tito zkráceni více, než kolik činí polovina jejich dědického podílu ze zákona.

Nepominutelnými dědici jsou dle NOZ (§ 1643 odst. 1) děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci. Nová úprava přináší posílení pořizovací svobody zůstavitele, jelikož se snižuje rozsah práva nepominutelných dědiců na jejich zákonný dědický podíl. V případě nezletilého potomka jsou to 3/4 jeho zákonného dědického podílu a v případě zletilého potomka pak 1/4 zákonného dědického podílu.

Příklad: Jestliže má zůstavitel manželku a dva syny, přičemž jeden je v okamžiku zůstavitelovy smrti nezletilý a druhý zletilý, bude rozsah nároku synů tento: nezletilý syn musí získat alespoň 1/4 z pozůstalosti a zletilý syn alespoň 1/12.

Pominutí nepominutelného dědice v závěti již nezpůsobuje její neplatnost, byť relativní, ale pouze zakládá právo nepominutelného dědice požadovat vyplacení svého povinného dílu (§ 1654 odst. 1 NOZ).

Dědické řízení

Skočit na: [Navigace](#), [Hledání](#)

Dědické řízení ([slovensky](#) *dedičské konanie*, [německy](#) *das Erbschaftsverfahren*, francouzsky *procédure successorale*, [anglicky](#) *inheritance procedure*) či přesněji **řízení o dědictví** je jedním z druhů nesporných [občanskoprávních řízení](#). Účelem dědického řízení je zejména autoritativní rozhodnutí o právních nástupcích, tj. [dědicích zůstavitele](#). Na rozdíl od ostatních občanskoprávních řízení je neveřejné.

Typickým znakem dědického řízení v právních úpravách států [střední Evropy](#) je provádění dědického řízení zcela nebo zčásti [notáři](#) jako [soudními komisari](#). Naopak v angloamerickém právním systému se zvláštní řízení o dědictví neprovádí, významnou úlohu má *trustee* (vykonavatel [závěti](#)), jehož k vypořádání [dědictví](#) opravňuje příslušný dokument (*grant of probate* v případě dědění ze závěti nebo *letters of administration* v případě [dědění ze zákona](#) nebo není-li v závěti vykonavatel určen).

Průběh řízení

- lustrace v [Centrální evidenci závětí](#)
- předvolání vypravitele [pohřbu](#) k [předběžnému šetření](#)
- předběžné šetření
  - lustrace v [Centrální evidenci manželských smluv](#)

- zjištění stavu a obsahu závěti, [listiny o vydědění](#) nebo listiny o ustanovení [správce dědictví](#)
- vyjádření dědiců o pravosti a platnosti závěti či listiny o vydědění
- řešení [sporů o dědické právo](#)
- vyrozumění o [dědickém právu](#) a o možnosti [dědictví odmítnout](#)
- odmítnutí nebo neodmítnutí dědictví nebo marné uplynutí lhůty k odmítnutí dědictví
  - [konvokace věřitelů](#)
  - soupis aktiv a pasiv [společného jmění](#)
  - vypořádání společného jmění
- [soupis aktiv a pasiv dědictví](#)
  - uzavření [dědické dohody](#) nebo pokus o její uzavření
- [usnesení](#) o dědictví

Odsazené činnosti se provádějí jen v některých případech (například měl-li zůstavitel [majetek](#) ve společném jmění s pozůstalým [manželem](#), je-li více dědiců apod.). Uvedený průběh řízení je modelový a neplatí pro případy předluženého dědictví a pro [dodatečné projednání dědictví](#). [Soupis na místě samém](#) a jiná [neodkladná opatření](#) však lze provést kdykoliv, vyžaduje-li to obecný zájem nebo důležitý zájem účastníků.